

Piața Libertății din Cluj-Napoca, zonă de interes major, aduce o contribuție prețioasă la definirea caracterului și personalității orașului. Închegată în jurul bisericii Sf. Mihail care o domină, piața a evoluat de-a lungul mai multor secole, păstrându-și configurația planimetrică pînă azi, dar modificându-și elementele. Fondul construit existent păstrează martori din diferite epoci stilistice din secolele XIII—XIV și pînă în secolul nostru. Dacă epocile mai îndepărtate le regăsim în majoritatea subsolurilor cu modificări minime, în schimb, de la nivelul parterului transformările au survenit succesiv, culminînd cu intervențiile masive ale secolului al XIX-lea. Fie că este vorba de înlocuirea unor construcții medievale, cum sînt cele de pe frontul estic al pieței, fie modificarea integrală a unor fațade, sau supraetajări, toate aceste intervenții denotă preocuparea de subordonare a clădirilor la compoziția pieței, de păstrare și accentuare a caracterului ei reprezentativ.

Acest important ansamblu urban, asupra căruia s-au operat, în decursul ultimilor 20 de ani, mici și nesemnificative lucrări de întreținere, a fost subiectul unei acțiuni inițiate în 1980 de primăria orașului. S-a hotărît executarea unor lucrări de întreținere la fațade care vizau reparații la acoperișuri, înlocuiri de jgheaburi și burlane, reparații de tencuieli, curățirea placajelor și elementelor din piatră, reparații la tîmplăria porților, ferestrelor și vitrinelor, zugrăveli și vopsitorii. Lucrările s-au atacat pe fronturile de est și de nord ale pieței.

În vederea asigurării unei reușite a acțiunii, s-a întocmit, în prealabil deschiderii șantierelor, „studiu de culoare”, pe care îl prezentăm în punctele sale importante.

În prima fază s-au executat sondaje asupra straturilor de zugrăveală și a vopsitoriilor de pe tîmplării la nivelele etajelor 1 sau 2 ale clădirilor, unde intervențiile au fost mai mici și mai rare, decît la parterele comerciale.

Ne-am oprit asupra ultimului strat, prin înlăturări succesive ale straturilor de zugrăveală spre tencuială, obținînd indicii edificatoare asupra culorilor oxizilor din zugrăveli. Întreprinderea nu a fost lipsită de surprize privind culorile folosite, furnizîndu-ne totodată informații asupra materialelor de finisaje întrebuințate.

Bazîndu-ne pe sondaje, s-au realizat desfășurările fronturilor, pe variante, avînd în vedere și numeroase alte aspecte ce intervin în concepția și elaborarea acestui studiu de culoare, cum ar fi:

- Multiplele probleme privind lectura vizuală a peisajului urban. Acesta oferă diferențe frapante cînd este privit, de exemplu, de la înălțime și distanță, în care caz este dominat de căldura și jocul acoperișurilor, sau cînd este descoperit de trecător prin perspective scurte, din diverse puncte ale pieței.

- Stabilirea unor dominante cromatice ale fondului construit, corelat cu stilul arhitecturii și desfășurarea volumetrică a unor clădiri față de altele, marcate prin alianța tonurilor schimbătoare ale zugrăvelii, variații ale luminii pe fațade și aportul brunului patinat sau al argintului acoperișurilor.

- Obținerea unui echilibru cromatic deseori prin utilizarea contrastelor din diferența de culoare, nu de tonalitate.

- Analizarea problemelor întregului ambient cromatic acționînd asupra oamenilor în acest spațiu urbanistic, foarte dinamic, cu intensă circulație auto și pietonală, cu lanțul neîntrerupt al vitrinelor colorate, cu firmele și reclamele mai mult sau mai puțin inspirate, cu șirul arborilor de aliniament și masivul verde din umbra catedralei.

Studiul nu a urmărit, în această fază, refacerea golurilor originare, la partere sau alte lucrări mai ample.

Desfășurarea frontului estic al pieței Libertății este dominată de palatul Banffy (1774—1785) care, prin valoarea sa intrinsecă, nu necesită argumente noi. S-a considerat necesar ca din punct de vedere cromatic, restul edificiilor frontului să se subordoneze palatului, contribuind astfel la punerea lui în valoare. Executate în 1978, reparațiile la fațada acestui important monument se încadrează stilistic, prin cromatica abordată, în perioada tîrzie a barocului transilvănean, în special prin accentuarea în roșu permanent a panourilor dintre pilaștri, la etaj, precum și prin evidențierea elementelor decorative din piatră de pe fațade.

Clădirile masive de la intersecția cu str. 6 Martie, ridicate la începutul secolului nostru, se propun a fi tratate în nuanțe de gri, evidențierea decorațiilor făcîndu-se prin degradarea tonalității de fond.

Clădirea de colț, cu o fațadă clasicizantă, are desfășurarea mai amplă spre str. Dr. Petru Groza. Fiind așa masivă și pe colț, s-a realizat o zugrăveală gri-sepie la primele trei nivele, tratate cu bosaje în tencuială, accentuîndu-se în galben numai ultimul nivel, puternic separat printr-un briu de restul fațadei și tratat cu tencuiala drișcuiată.

Evidențierea ancadramentelor și frontoanelor s-a făcut în nuanța fondului, deschisă cu cîteva tonuri, pentru a nu fragmenta desfășurările ample, evitînd violența.

Frontul nordic al pieței Libertății prezintă primele două clădiri, de la est spre vest, cu fațade simple, de valoare excepțională fiind portalurile gotice păstrate, pentru care se propun înlăturarea zugrăvelii și curățirea pietrei, contribuind astfel la punerea lor în valoare. La următoarea, cu o fațadă romantică, s-au evidențiat, prin sondaje, numeroase lucrări în piatră: portal, briu, ancadramente, solbancuri, vopsite în roșu. Culoarea fondului este verde închis. Mergînd mai departe, clădirea de alături a suferit o modificare radicală a fațadei la începutul secolului nostru, avînd toate datele stilului secesionist, prin proliferarea liniei curbe, a decorației din tencuială pieptănată și a elementelor din ceramică verde pe fondul ocru-auriu. Casa următoare are o fațadă simplă în compoziție și decorație. Ca atare cromatica propusă este neutră fără intensități deosebite sau accente în tonuri de ocru. Clădirea de la nr. 23 domină volumetric desfășurarea întregului front atît prin dimensiunile din plan, cît și prin regimul de înălțime.

Fațada neoclasicistă este sobră și echilibrată. Pornind de la culoarea găsită la sondaj, s-a evitat fragmentarea fațadei prin evidențierea brutală a tuturor detaliilor și decorațiilor folosind pentru ancadramente, frontoane și brii culoarea galben-cenușie a fondului, deschisă cu cîteva tonuri.

Consolele, capitelurile, panourile decorative turnate din tencuială cu praf de piatră au fost curățate și nezugrăvite, avînd culoarea și textura pietrei naturale cioplite.

La clădirea următoare, de la nr. 24, au intervenit unele aspecte interesante. Tencuiala cu praf de piatră este foarte dură și cu siguranță a fost inițial șlefuită. S-a refăcut din zugrăveală, nuanță brună, întrucît tehnica restaurării acestui amestec de tencuială nu este pusă la punct. Simpla curățire nu era viabilă, întrucît fisurile de suprafață ale tencuielii erau prea evidente. Curățirea portalului din lemn de stejar, de straturile groase de vopsea de ulei, a produs o nouă surpriză, prin descoperirea unei compoziții decorative bogate, cu o execuție rafinată a sculpturii, ascunsă privirii prin vopsirile repetate.

La următoarea clădire s-a ținut cont de faptul că placajul din piatră, aplicat pe o mare suprafață a fațadei, introduce o notă rece în continuitatea de tonuri calde ale frontului. Alături s-a insistat pentru curățirea ornamentelor florale din tencuială, încărcate de zugrăveli succesive, evidențindu-se finețea execuției lor prin jocurile de lumină și umbră.

Tratarea, în nuanțe diferite de verde, a casei Kemeny, de la nr. 27, a reușit să pună în valoare o fațadă rococo, bogat decorată cu *putti*, cavaleri și ghirlande. S-a urmărit astfel curățirea elementelor din piatră și menținerea lor aparentă.

Tîmplăria, aici ca și pe celelalte șantiere, a fost curățată și tratată în culori puțin contrastante.

Pentru ultima casă din acest front nordic, casa Hintz, cercetările au determinat o nuanță gri-top.

Trebuie să atragem atenția asupra dificultăților deosebite pe care le ridică acest ansamblu de lucrări în primul rînd din lipsa unor norme de proiectare specifice, din lipsa unor materiale de calitate corespunzătoare și a unor meșteri specializați în lucrări pe monumente.

Stricta supraveghere a șantierelor gospodăriei comunale nu poate suplini deficiențele sus-menționate.

În plus, considerăm că acțiunea de refacere a cromaticii în centrul istoric al Clujului nu se va putea încheia fără o reconsiderare a vegetației bogate de aliniament care acoperă necontrolat fronturile zonei prezentate.